

Vlaamse Juristenvereniging

Deze bijdrage werd door de Vlaamse Juristenvereniging geselecteerd en valt buiten de redactionele verantwoordelijkheid van het Rechtskundig Weekblad

Behoeft aan «juridische geletterdheid»

De financiële crisis heeft niemand ongemoeid gelaten. Zelfs wie aan directe economische schade wist te ontkomen, kampte met een onbestemd, maar beangstigend gevoel. Minstens zo ergerlijk als het besef dat we allemaal, direct of indirect, de gevolgen zouden moeten dragen van wat de banksector overkwam, was dat andere inzicht, namelijk dat we niet goed begrepen wat er aan de hand was. Want zelfs wie over een gedegen basiskennis van de economische wetenschap beschikte, moest in zijn diepste binnenste toegeven niet vertrouwd te zijn met het steeds sneller evoluerende bancaire jargon, laat staan met alle ermee verbonden consequenties.

Allicht zijn dergelijke situaties onvermijdelijk in een wereld die steeds complexer wordt. Dat belet echter niet dat het nuttig kan zijn terdege na te denken over strategieën om die complexiteit min of meer te bemeesteren. De financiële wereld heeft al een aantal interessante stappen in die richting gezet.

Reeds in 2005 publiceerde de OESO een rapport onder de titel «Pour une meilleure éducation financière. Enjeux et initiatives». In oktober 2008 werd, mede onder impuls van dit rapport, door de CBFA een verslag uitgebracht «over het bevorderen van de financiële kennis in België». Febelfin, de beroepsfederatie van de financiële sector in België, heeft naar aanleiding van dit verslag een *task force* «financiële geletterdheid» opgericht, die de voorbode zou moeten zijn van de oprichting van een gespecialiseerd instituut voor de bevordering van de financiële kennis van het publiek..

De juridische wereld, die reeds langer met vergelijkbare gevoelens

van onlust wordt geconfronteerd, kan misschien wel wat leren van de collega's uit de financiële sector. Ook «bij ons» is de fabel als zou niemand geacht worden het recht niet te kennen, al geruime tijd aan het wankelen. Ook «bij ons» neemt de informatieasymmetrie tussen kenners en niet-kenners gestadig toe. Ook «bij ons» zijn de gevolgen van deze evolutie nefast, zowel in concrete gevallen als in meer algemene zin, door het afnemende vertrouwen in het recht en de rechtsstaat.

Hoog tijd dus om ook het debat over de «juridische geletterdheid» op de agenda te plaatsen. Niet dat deze pijnpunten nooit eerder zouden zijn aangeraakt, integendeel. Thema's als «rechtstaal» en «juridische communicatie» hebben zelfs iets van *evergreens*. Traditioneel worden zij echter slechts vanuit één perspectief benaderd, namelijk dat van de zender: het is aan de jurist om zijn boodschap aan te passen, zodat de niet-jurist de boodschap kan begrijpen. Met die stelregel is niets mis, maar hij zondigt door eenzijdigheid.

Het blijft immers verbazen dat onze samenleving zich de luxe veroorlooft om jongvolwassenen het leven in te sturen, zonder zelfs maar een basale vertrouwdheid met de uitgangspunten van ons rechtstelsel. Als er al een aantal thema's worden aangeraakt in de schoolse sfeer, hebben die grotendeels betrekking op fundamentele, maar niet steeds even praktisch relevante thema's als de scheiding der machten, de federale staat of het parlementair stelsel. Buiten specifieke studierichtingen blijven contractenrecht, futaansprakelijkheid en huwelijksvermogensstelsels vaak *terra incognita*, ook voor wie nog lang na het einde van de leerplicht op de schoolbanken blijft.

Aan iemand die geen basiskennis heeft van een materie uitleg verschaffen over een kwestie die dermate complex is, dat men zelf moeite heeft om ze te beheersen, is natuurlijk geen eenvoudige opgave. Dat geldt des te meer omdat juridische kwesties – net als financiële kwesties – het voorwerp zijn van een eigenaardige paradox. Mensen vinden geld en recht belangrijk, zeker als het over hun recht en hun geld gaat, maar zijn amper bereid, en zeker niet geneigd veel tijd en inspanning te besteden aan de studie van hun financiële of juridische positie.

Natuurlijk is het net in dit spanningsveld dat juridische adviseurs van alle slag hun taak kunnen vervullen, maar het zou te eenvoudig zijn die mogelijkheid als louter rozengeur en maneschijn te presenteren. We wezen er al op dat een al te grote informatieasymmetrie de communicatie tussen de cliënt en de dienstverlener dermate bemoeilijkt dat ook de dienstverlener zijn taak niet langer optimaal kan uitoefenen.

De *Vlaamse Juristenvereniging* wil het debat over de «juridische geletterdheid» openen en start eerst-daags met een doorgedreven reflectie omtrent dit thema. Welke minimale kennis van het recht is voor welke doelgroep na te streven? Hoe kunnen we dit doel bereiken? Welke communicatiemiddelen zijn daarvoor aangewezen? Ook dat zijn technische discussiepunten, waarover we het niet altijd graag hebben, maar die wel fundamenteel zijn, indien we in een rechtsstaat, die naam waardig, willen wonen. Want als het recht niet dient, dient het tot niets.

Alle suggesties zijn welkom op het adres secretariaat@vjv.be.

Frank Judo
Voorzitter

Vlaamse Juristenvereniging